

Navigeren door het Digitale Labyrint: Streven naar Soevereiniteit in een Verbonden Wereld

Inleidende Speech voor het event "Digitale Soevereiniteit: Zin of Onzin?"

Dames en heren,

Welkom op deze bijzondere bijeenkomst, georganiseerd door Internet Society Nederland in samenwerking met het Clingendael Instituut. Mijn naam is Ruben Brave, voorzitter van Internet Society Nederland, en het is mij een genoegen u vandaag te mogen verwelkomen. Samen met Maaïke Okano-Heijmans, Senior Research Fellow en Programmahoofd Geopolitiek van Technologie en Digitalisering bij Clingendael, hebben we een lange geschiedenis van samenwerking. Vandaag is geen

uitzondering; we staan voor u met een belangrijk en actueel thema: [digitale soevereiniteit](#).

Om onze discussie vandaag in te leiden, wil ik een metafoor gebruiken uit de Griekse mythologie: het labirint van Minos. Net zoals de held Theseus het labirint moest navigeren om de Minotaurus te verslaan, moeten wij ons een weg banen door de complexe kwesties van digitale soevereiniteit. In onze moderne context staat de Minotaurus symbool voor de dreigingen en uitdagingen die gepaard gaan met afhankelijkheid van buitenlandse technologieën en diensten.

Digitale soevereiniteit gaat over de mogelijkheid van een staat om controle te behouden over haar digitale infrastructuur, gegevens en technologieën. Het is het vermogen om beslissingen te nemen zonder gedwongen te worden door externe partijen, zoals buitenlandse technologiebedrijven of overheden. Dit concept is niet alleen belangrijk voor de nationale

---

veiligheid, maar ook voor economische onafhankelijkheid en innovatie.

Laat me kort [de huidige stand van zaken schetsen](#).

Op dit moment domineren Amerikaanse bedrijven zoals Amazon Web Services, Microsoft Azure en Google Cloud de Europese markt voor clouddiensten. Deze zogenaamde hyperscalers bieden geavanceerde technologieën voor een aantrekkelijke prijs, maar brengen ook risico's met zich mee. Bijvoorbeeld, de Amerikaanse overheid kan toegang eisen tot data die op deze platforms wordt opgeslagen. (**ironisch genoeg moest registratie voor dit event blijkbaar via een Microsoft omgeving*)

Daarnaast zien we een opkomst van Chinese technologiebedrijven, die nauw verbonden zijn met een overheid die andere principes hanteert op het gebied van dataverzameling en privacy. Dit roept de vraag op: hoe soeverein zijn wij werkelijk als onze

kritieke data wordt beheerd door buitenlandse entiteiten?

De [uitdagingen om digitale soevereiniteit](#) te bereiken zijn talrijk. Europa heeft geen cultuur van durfkapitaal zoals de VS, waardoor onze technologiebedrijven vaak achterblijven in innovatie. Europese clouddiensten zijn vaak te klein van schaal en bieden geen alles-in-één oplossingen die concurreren met Amerikaanse hyperscalers. Bovendien ontbreekt het vaak aan strategische ondersteuning van de overheid, iets wat in de VS wel het geval is.

Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, hebben we een Europese aanpak nodig die door sommigen [de 'Bijenkorf' Megascaler](#) is gedoopt. Net zoals De Bijenkorf een breed scala aan producten onder één dak biedt, moeten Europese cloud-dienstverleners samenwerken om een geïntegreerde, schaalbare en betrouwbare cloudoplossing te ontwikkelen. Dit betekent dat we onze krachten moeten bundelen,

innovatieve samenwerkingsverbanden moeten aangaan en de rol van de overheid als klant en investeerder moeten versterken.

Tijdens mijn gesprek met Carl Gahnberg, Director of Policy Development & Research bij de Internet Society, benadrukten we het belang van een duidelijke probleemdefinitie en diepgaande risicoanalyse. Carl heeft een diverse achtergrond in beleidsontwikkeling en onderzoek, met ervaring bij onder andere de Verenigde Naties en het Internet Governance Forum. Hij wees mij op de noodzaak van kritische reflectie over onze afhankelijkheid van Amerikaanse cloudproviders zoals Amazon. Het is essentieel om expliciet te zijn over onze doelen en taalgebruik, maar ook... om inclusiviteit te bevorderen bij het aangaan van deze complexe onderwerpen.

Bij het ontwikkelen van oplossingen voor digitale soevereiniteit mogen we de cruciale rol van

---

diversiteit en inclusie niet vergeten. In [mijn recente werk met Stichting MKB Financiering](#) heb ik ook benadrukt dat divers en inclusief ondernemerschap niet alleen een katalysator is voor sociale gelijkheid maar vooral economische groei. Diversiteit in ondernemerschap leidt ook tot meer innovatie, zoals wetenschappelijk bewezen maar ook door de concrete bijdragen van migranten en internationale ondernemers in de technologie-industrie.

Laten we enkele voorbeelden bekijken:

- **Steve Jobs**, mede-oprichter van Apple, was de zoon van een Syrische immigrant. Zijn visie en innovaties hebben een onuitwisbare stempel gedrukt op de technologie-industrie.
- **Sergey Brin**, mede-oprichter van Google, werd geboren in Rusland. Onder zijn medeleiderschap groeide Google uit tot een van de meest invloedrijke technologiebedrijven ter wereld.

- **Tope Awotona**, oprichter van het agenda-management platform Calendly, emigreerde uit Nigeria naar de Verenigde Staten. Zijn bedrijf heeft de manier waarop we afspraken plannen wereldwijd getransformeerd.

Het is van essentieel belang dat we “[innovatie door inclusie](#)” omarmen. Dit versterkt niet alleen onze economie, maar maakt ons ook minder kwetsbaar voor [desinformatiecampagnes zoals recentelijk uitgevoerd door Rusland](#), die proberen om verdeeldheid en wantrouwen te zaaien binnen onze samenleving. Het gebrek aan inclusie in Nederland is namelijk nog steeds een feit, zoals bleek uit de recente verkiezingsuitslag, waaruit bleek dat veel gemarginaliseerde groepen zich niet vertegenwoordigd voelen. Inclusieve financiering, [inclusieve inkoop](#) en inclusief ondernemerschap zijn daarom een integraal onderdeel van een duurzame strategie voor digitale soevereiniteit.

Carl en ik bespraken ook de geopolitieke implicaties van beslissingen zoals het verplaatsen van infrastructuur naar Amazon. We moeten deze risico's grondig - en herhaaldelijk - beoordelen en zorgen dat we een evenwicht vinden tussen de voordelen van een sterk verweven economische wereld en de mogelijke geopolitieke risico's.

In dit kader is [de recente oprichting van de Internet Society Netherlands Thinktank](#), een initiatief dat we gestart zijn samen met het Institute of Network Cultures van Hogeschool van Amsterdam en het Network Institute van de Vrije Universiteit Amsterdam, een cruciale stap. Deze denktank zal zich richten op beleidsgerichte onderzoeksinitiatieven, waarbij we praktische oplossingen ontwikkelen voor moderne digitale uitdagingen, zoals digitale soevereiniteit. Dit initiatief zal bijdragen aan een beter begrip en het formuleren van strategieën die zowel nationale veiligheid als economische stabiliteit bevorderen.

Enfin, terug naar het plan voor vandaag. Om digitale soevereiniteit te bevorderen, stellen we - vooralsnog - de volgende stappen voor:

1. Identificeer Cruciale Data: We moeten duidelijke richtlijnen opstellen over welke data binnen Europa moet blijven. Dit omvat staatsgeheimen, medische gegevens en bedrijfsgeheimen van toonaangevende Europese technologiebedrijven.

2. Pilotprojecten en Sandboxes: Door het opzetten van pilotprojecten en zogenaamde 'sandboxes' kunnen we het vertrouwen in Europese cloud oplossingen versterken. Deze gecontroleerde omgeving biedt een veilige ruimte voor het testen en ontwikkelen van nieuwe technologieën.

3. Overheidssteun: De overheid moet een actieve rol spelen in het ondersteunen van Europese clouddienstverleners. Dit kan door strategische en

inclusieve inkoop, subsidies en beleidsmaatregelen die innovatie bevorderen.

We beginnen zo meteen met een panelgesprek waarin [onze experts](#) hun inzichten delen over de nut en noodzaak van digitale soevereiniteit. Daarna volgen twee breakout sessies. In de eerste sessie bespreken we welke data we volledig in eigen handen moeten houden en waarom. In de tweede sessie onderzoeken we de mogelijkheid om een betrouwbaar Europees alternatief te bouwen voor de Amerikaanse hyperscalers.

In de woorden van de Griekse held Theseus, staan wij op het punt het labirint binnen te gaan. De weg naar digitale soevereiniteit is complex en vol uitdagingen, maar met samenwerking, visie en vastberadenheid kunnen we de Minotaurus verslaan. Laten we vandaag de dialoog openen, ideeën

uitwisselen en gezamenlijk werken aan een soevereine digitale toekomst voor Nederland en Europa.

Ik kijk uit naar een vruchtbare discussie en ben ervan overtuigd dat we samen een positieve impact kunnen maken.

Dank u wel.

Met deze inleidende woorden geef ik graag het woord aan Maaïke Okano-Heijmans van het Clingendael Instituut, die verder zal ingaan op de geopolitieke dimensies van digitale soevereiniteit.

[Overdracht naar Maaïke Okano-Heijmans]

Maaïke, het podium is aan jou.

- uitgesproken op 8 juli 2024 door Ruben Brave, voorzitter Internet Society Nederland, te Huys Clingendael.